

4

גייסות, אש ותמרון

נפוליאון היה קצין תותחנים שידע לעשות שימוש מוצלח בגורם האש שניתן בידיו. אולם כוחו ועוצמתו לא עלו לו מתוך צינורות הברונזה ומתוצרתם, אלא בעיקר מיכולת הפיקוד שלו, מתבוננו בבניין צבאו, ממחשבתו המקורית בתחום התמרון ומיכולתו לממשה בשדות הקרב שבהם נלחם. הטכנולוגיה הארטילרית ששלט בה לא הצליחה להסיטו מראיית שדה הקרב כולו ולא גרמה לו להישען רק על חלק מהכלים שהיו בידיו. הוא עשה שימוש מושכל בכל הגייסות, באש ובתמרון.

בדרך כלל - וגם בעיתותינו - נסב עיקר הדיון בצבא על התמהיל בין האש לתמרון בשדה הקרב. על מבנה הצבא ועל מערך היחסים בין יחידותיו ברמות השונות דנים גם כן, אך דומה שהנושא הזה אינו עסיסי דיו כדי להצית אש ותמרות עשן בין הדנים, כפי שקורה לעיתים קרובות בנושא האש והתמרון.

גם בצה"ל, ובעיקר לאחר מלחמת לבנון השנייה, נסבו הדיונים והוויכוחים בין המפקדים בעיקר על תפקידי האש והתמרון באתגרי העתיד. לימוד התייחסותו של נפוליאון לנושא של יחידות הצבא ושל השימוש בהן - כמו במקרה הגיס שעשה בו שימוש לפני כמאתיים שנה - מבהיר שהניצחון אינו בא רק בזכות שימוש יעיל באש או בתמרון, וכי כדי לנצח צריך לעשות שימוש הרבה יותר מורכב בכל הכלים שעומדים לרשות המפקדים והמצביאים.

כדי להימנע מעימות מול צבא, המיומן בתמרון ובאש, רואה לעיתים הצד שכנגד מפלט באמצעים לא קונבנציונליים. אלה יכולים להיות נשק גרעיני, שימוש בממד התת-קרקעי או אימוץ טקטיקה של גרילה או של טרור. הצד שעושה שימוש בדרכי הלחימה האלה מעריך שהכוח העומד מולו חזק ממנו והוא מחפש מפלט מתבוסה שתבוא בעקבות התמודדות ישירה. יש בבחירתו זו כדי לנטרל את כוחו של הצבא, ועל מצביאי הצבא לתת את דעתם למענים אחרים לאתגרים המיוחדים האלה של שדה הקרב. על אלה, ועל נושאים חשובים לא פחות, בגיליון הזה.

קריאה מועילה
אפי מלצר - העורך

מערכות • בית ההוצאה לאור של צה"ל • נוסד בתרצ"ט 1939

המפקד והעורך הראשי: סא"ל חגי גולן

העורך: אפי מלצר

עורך משנה: יואב תדמור

עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו זאב אלדר

איורים: בוריס דיקרמן

בצוות המערכת: אביטל רגב-שושני, רות טרינצ'ר-סיון

תמונות: מערכות, במחנה ודובר צה"ל

עוזרי הפקה: אופיר אבני, יהונתן מונרוב

הדעות והתפיסות המובאות במאמרים מבטאות את דעתם האישית של הכותבים

ISSN 0464-2147

המחיר: 21 ש"ח (כולל מע"מ)

דמי מנוי לשנה:

חיילים ועובדי מערכת הביטחון: 50 ש"ח

אזרחים: 60 ש"ח

כתובת למכתבים: ת"ד 02432 צה"ל

טל, 03-5694344/5, פקס 03-5694343

mailto:maarachatp@gmail.com

מחלקת מנויים:

משרד הביטחון - ההוצאה לאור, דרך יעקב דורי

ת"ד 619 קריית-אונן, מיקוד: 55108

טלפונים: 03-7380739/7, פקס: 03-7380645

הודפס בדפוס גרפוליט

באמצעות משרד הביטחון - ההוצאה לאור

כתבות

4 ללמוד לחיות בצל הפצצה

אלוף (דימ') שלמה גזית | לשעבר ראש אמ"ן ונשיא אוניברסיטת בן-גוריון

אם וכאשר תשיג איראן נשק גרעיני, סביר להניח שהיא תנקוט מדיניות של עמימות ולא תמהר לאיים באמצעותו על ישראל או על שכנותיה. לדעתי, יותר משהנשק הגרעיני של איראן מסכן את ישראל, ישראל מסכנת את עצמה בכך שהיא מציבה את עצמה בראש המחנה האנטי איראני בעולם

10

10 התפתחות הגיס בצבאות המערב

סא"ל (מיל') יוסי הוכבאום | קמ"ב צבאות זרים למרות המהפכות הטכנולוגיות העצומות שעברו על האנושות מאז עידן נפוליאון, הרי המבנה של הגיס שהוא הקים נשמר בבסיסו עד עצם היום הזה

18

18 מתחת לאדמה

אל"ם איתן יצחק | מפקד מחוז דרום של פיקוד העורף, בוגר מב"ל

באמצעות הלחימה בממד התת-קרקעי הצליח האויב לנטרל במידה כה רבה את חילות האוויר והשריון של צה"ל, עד כי אלה הפכו מבחינתו מאיום אסטרטגי לבעיה טקטית בלבד. נראה שכדי לשנות את המציאות הזאת על צה"ל לנחון מהיסוד את תורת הלחימה שלו

העוצמה שברכות ניהול אפקטיבי

28 באמצעות דיאלוג

עמרי גפן | מומחה לניהול שיתופי פעולה, משא ומתן וקונפליקטים

נועם נחמיני | יועץ ארגוני. בעבר מפקד טייסת מפקדים רבים נוהגים להתעלם מקונפליקטים פנימיים או לפתור אותם בהליך של בוררות. ההתעלמות היא האסטרטגיה ההרסנית ביותר, אך גם הבוררות מזיקה לארגון בטווח הארוך. הפתרון הרצוי הוא שימוש בכלים שיתופיים: דיאלוג, גישבור (שילוב של גישור ושל בוררות) ומשא ומתן פנים-ארגוני

422

תגובות

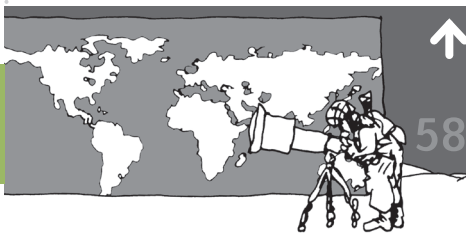
יש תמרון ויש תמרון 70

רס"ן ויקטור | קצין מודיעין

במאמרו "לאן נעלם התמרון" (מערכות 420-421) מתווכח תא"ל איתי ברון עם מי שטוענים כי בעקבות מלחמת לבנון השנייה יש לחזור לתמרון בנוסח מלחמת יום הכיפורים, מדגיש את הסיבות הפוליטיות-חברתיות שהביאו את צה"ל להעדיף את האש על פני התמרון וקורא להתחשב בהן בעיצוב התמרון העתידי. אולם התחשבות באילוצים הפוליטיים-חברתיים בעת עיצוב התמרון עלולה לסתור את הגיון המלחמה ולסרס את התמרון

50 GIS הוא הרבה יותר ממפה

סא"ל מאיר ענתר | מפקד יחידת יישומים ב"אופק" מערכות מידע גיאוגרפיות - GIS - הן אמצעי מתקדם לשילוב שפע של מידע מכל הסוגים על מפות. שימוש נכון בהן מייעל מאוד את העבודה של חברות מסחריות ושל צבאות בשל הזמינות של מידע רלוונטי לכל משתמשי הקצה. עם זאת שילובן של המערכות האלה חייב להיעשות בחוכמה ובריגישות שכן הוא מאיים על מעמדם של בכירים בארגונים ששאבו עד כה את עוצמתם מכך שהיה להם מונופול על המידע

74 פקודת המבצע מבלבלת

סא"ל (מיל') מוטי זיס | רמ"ט משמ"ם

ריבוי הסעיפים בפקודת המבצע המתייחסים לאותם הנושאים הוא הגורם להיותה מבלבלת. תגובה למאמרם של אל"ם יובל בזק ושל סא"ל בעז זלמנוביץ' "פקודת המבצע והרעיון המרכזי"

58 אין הישגים ללא משמעת

סא"ל שגיא | מפקדת טייסת, בוגר פו"ם אפק

לאחר מלחמת ששת הימים רווחה בחיל האוויר הגישה שהמשמעת פוגעת ביצירתיות, ולכן נתנו לטייסים לעשות כמעט ככל העולה על רוחם. התוצאה הייתה היקף בלתי נתפס של תאונות קטלניות. כיום כבר ברור שממשעת קפדנית אינה הופכת בהכרח את החשיבה המבצעית למרובעת ולחסרת גמישות

מדורים

66 סיקורת ספרים

ניצחון האינתיפאדה היהודית בארץ-ישראל

סא"ל (מיל') פרופ' אלון קדיש | רמ"ח היסטוריה כישלונו של הבריטים לדכא את התקוממות היהודים בארץ-ישראל היה אחת הסיבות - גם אם לא המרכזית - להחלטתם להתפנות מכאן. בספרו מאינתיפאדה למרד 1939-1947 (הוצאת אפי מלצר, 2007) מנתח יגאל אייל את הכישלון הזה שממנו יכול הקורא הישראלי להפיק תובנות בנוגע לאינתיפאדות קרובות הרבה יותר

34 נפילת הפנטום

תא"ל (דומ') יפתח ספקטור | מפקד טייסת פנטומים במלחמת יום הכיפורים

מיד לאחר שהפנטומים הראשונים החלו להיקלט בחיל האוויר, הם הפכו לכוח היחיד שתקף מטרות בעומק מצרים ואת המערכים של טילי הקרקע-אוויר שלאורך התעלה. התוצאה הייתה שהם סבלו משיעורי שחיקה בלתי נסבלים, בעוד שאר חיל האוויר וצה"ל צפו בקרב בחוסר מעש. אי-מיצוי הכוח הוביל לתבוסה אסטרטגית של ישראל במלחמת ההתשה. כך הפך הפנטום לעושר השמור לבעליו לרעתו

40 בשבי הטכנולוגיה

רס"ן דותן דרוק | רמ"ד יבשה במחלקת תו"ל במז"ר וסמ"ד חי"ר במילואים

בשל ההסתמכות המוחלטת על טכנולוגיה מודרנית איבוד הלוחמים והמפקדים רבות מכשיריות היסוד של המקצוע הצבאי כגון היכולת לנווט ללא GPS ולאסוף מודיעין באמצעות תצפית והרמת משקפת. ללא אימון הכוחות בכשיריות היסוד לא תוכל הטכנולוגיה להושיע אותם כשלא יוכלו להסתייע בה

44 מח"ט קבע בחטיבת מילואים: מתכון להחמצה

אל"ם ישראל דניאלי | מפקד חטיבת הזקן רס"ן (מיל') אסף חזני | חוקר במרכז דדו ומפקד פלוגה בחטיבת הזקן

קצינים בצה"ל יכולים לעשות קריירה מזהירה בלי להתקל ביחידות מילואים, ואז, כשהם מועלים לדרגת אל"ם, הם מקבלים פיקוד על חטיבת מילואים, אף שאין להם מושג על אופיה המיוחד, ששונה מכל מה שהכירו עד כה. זה מתכון בדוק להחמצה. הפתרון: לשדר קציני קבע ליחידות מילואים בשלב הרבה יותר מוקדם

76 שלושה מיתוסים על המלחמה בלבנון

חיים רוזנברג | לשעבר הממונה על התכנון ארון הטווח ברפא"ל

במאמרו "לאן נעלם התמרון" (מערכות 420-421) מנסה תא"ל איתי ברון להסביר מדוע נמנע צה"ל מלתמרן במלחמת לבנון השנייה. אולם הסבריו נשענים על שלושה מיתוסים שהגיע הזמן לנפצם

79 סכנת התאגרות של חיל האוויר

סרן בוריס רוניקובסקי | מהנדס אלקטרוניקה סרן אריה פרוסבטוב | מהנדס אווירונאוטיקה וחלל

באחרונה פורסם על כניסתו למזרח התיכון של מערכות רוסיות חדשות להגנה אווירית. המאמר מציג את העיקריות שבהן